

Videreutvikling av kirkemusikkordningen

Bakgrunnsnotat og skissering av alternative løsninger

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn	2
2	Ordningens dilemmaer	2
2.1	Hva er kirkemusikk?.....	2
2.1.1	Kirkemusikkbegrepet.....	2
2.1.2	Hvilken musikk presenteres i kirken?	3
2.1.3	Kirkemusikk som en del av musikkfeltet	4
2.2	Kunst og religionsutøvelse.....	5
2.2.1	Kunstvurderinger og religion	5
2.2.2	Kulturrådets vektlegging av den kunstfaglige vurderingen.....	6
2.3	Profesjonalitet og kvalitet	7
2.3.1	Senket kvalitetskrav?.....	7
2.3.2	Profesjonalitet og tildelinger til kor på kirkemusikkordningen.....	8
2.3.3	Sentrum og periferi.....	8
2.3.4	Rekruttering	9
3	Kulturrådets tildelinger til kirkemusikk	10
3.1	Tildelinger på kirkemusikkordningen.....	10
3.2	Tildelinger til kirkemusikkprosjekter fra andre ordninger.....	12
4	Forslag til løsning	14
4.1	Fordeling av avsetningen til øvrige ordninger	14
4.2	Forslag til mulig overføring av midler	16
4.2.1	Andre tilskuddsforvalteres ansvar	17
5	Oppsummering og konklusjon	18
	Litteraturliste	19

1 Bakgrunn

I revidert statsbudsjett for 2005 bevilget Stortinget 3 millioner kr til en ny tilskuddsordning for kirkemusikk (Kulturrådet 2006: 28) som skulle forvaltes av Kulturrådet. I 2018 har ordningen en ramme på kr 8 436 000 og søknadene til ordningen behandles av Musikkutvalget for arrangør- og festivalstøtte.

Ordningen har i dag som formål å utvikle kirken som konsert- og kunstarena og å vitalisere og fornye profesjonelt musikkarbeid og konsertproduksjon i kirken. Gjennom økt aktivitet innenfor disse områdene er det også et overordnet mål å styrke rekrutteringen til kirkemusikkfeltet. Formålet har mer eller mindre vært uforandret siden 2005.

Kulturrådet initierte i 2013 et toårig forskningsprosjekt som ble utført av Telemarksforskning, Norsk kirkeforskning og Norges musikkhøgskole. Prosjektet resulterte i rapporten «En ny kirkelyd? Grunntoner i den norske kirkemusikken på 2000-tallet». Rapporten ble lansert på Union Scene i Drammen 31. mars 2016. Med bakgrunn i rapporten har Kulturrådet ønsket å se på mulige alternative forvaltningsmodeller for en fortsatt videreutvikling av feltet.

I 2015 anbefalte det daværende Musikkutvalget for arrangør- og festivalstøtte å legge om kirkemusikkordningen og fordele avsetningen på andre ordninger i Kulturfondet som kan ivareta de samme formålene. Dette notatet vil gjøre rede for begrunnelsene og mulige konsekvenser av en slik omlegging. I 2017 har utvalget lagt vekt på at en slik prosess må skje i dialog med sentrale aktører på kirkemusikkfeltet. Daværende musikkutvalg ønsket også å utrede muligheten for å overføre en andel av ordningens midler til andre tilskuddsforvaltere utenfor Kulturrådet.

2 Ordningens dilemmaer

2.1 Hva er kirkemusikk?

2.1.1 Kirkemusikkbegrepet

En utfordring i behandlingen av søknader på kirkemusikkordningen, er at begrepet «kirkemusikk» på ingen måte er et entydig begrep. Innenfor ordningen har begrepet en vid betydning¹, og kan oppsummeres i to hovedpunkter:

- Musikk som har sin opprinnelse i kirken
- Musikk i kirken, det vil si all musikk som ønsker å utfolde seg i tilknytning til kirkerommet. Dette inkluderer musikk som tar i bruk kirkerommets primærinstrument, orgelet, da dette som oftest er en integrert del av det fysiske kirkerommet.

I rapporten *En ny kirkelyd?* skisseres flere forståelser av kirkemusikkbegrepet, som alle har nærmere tilknytning til den aktive religionsutøvelsen (Ibid.: 13-16). Kulturrådet har mindre fokus på disse

¹ Innad i utvalget som forvalter kirkemusikkordningen har det også vært usikkerhet og uavklarheter knyttet til ordningens mål og hvem den er rettet mot (Stenseng og Sørnæs 2009)

særskilt religiøse aspektene, og vektlegger blant annet kirkens utviklingsmuligheter som kunstarena. Dette uttrykkes også i ordningens formål. Det er derfor også gitt tilskudd til kunstnere og musikere som i utgangspunktet ikke har definert seg selv inn i en kirkemusikalsk eller religiøs kontekst, men som har villet utforske kirken som konsertarena. Kirkerommets utforming definerer og har tradisjonelt, sammen med teologien, lagt føringer for det estetiske handlingsrommet. Fokuset på kirken som arena gjennom dens arkitektur, bygg og status som et vigslet rom, har gitt kirkemusikkbegrepet et innhold som hovedsakelig er knyttet til rommet musikken framføres i. Ulike definisjoner av kirkemusikkbegrepet er med på å utydeliggjøre avgrensningene for hva som faller innenfor ordningens ansvarsområde.

I Kulturrådets definisjon av kirkemusikk er det riktigere å snakke om en *tradisjon* enn en *sjanger*. Kirken er en viktig tradisjonsbærer som forvalter store deler av Norges kulturarv (Kulturutredningen 2014: 312). Tradisjonen er hele tiden i utvikling og tar opp i seg dialektikken mellom fornyelse og bevaring. *En ny kirkelyd?* viser at det finnes ulike forståelser av kirkemusikkbegrepet som skiller seg fra Kulturrådets forståelse av kirkemusikk som en tradisjon snarere enn en sjanger (Hylland og Stavrum 2015: 182). Dette indikerer at ordningen treffer snevrere enn ønskelig. Sett ut ifra en forståelse om kirkemusikk som en sjanger, er det vanskelig å finne gode argumenter for å beholde kirkemusikkordningen som egen tilskuddsordning, da dette bryter det med et generelt prinsipp om sjangeråpne støtteordninger på musikkfeltet.

2.1.2 Hvilken musikk presenteres i kirken?

En ny kirkelyd? viser at det har vært en utvikling de siste årene når det gjelder hva slags musikk som presenteres i kirken. Den norske kirke selv påpeker at «kirken kan ta all kunst, alle kunstformer og alle kunstuttrykk i bruk av kirkerommet og dets liturgiske inventar og utstyr» (referat fra Kirkemøtet 2015, som sitert Hylland og Stavrum 2015: 55). I tillegg til flere konserter², har toleransen for hva som hører hjemme i kirken økt (Hylland og Stavrum 2015: 156, 173). Kirkemusikkutredningen viser at økt toleranse har medført et utvidet handlingsrom som innebærer større aksept for bruk av ulike sjangre i kirkerommet. I *En ny kirkelyd?* påpekes det at det allikevel er rammer for den kirkemusikalske estetikken. I følge utredningen defineres i stor grad disse rammene av kirkens infrastruktur, organiseringen av det musikalske arbeidet og hvordan kirkerommet er tilrettelagt for musikk (Ibid.: 220). Denne såkalte *estetiske utvidelsen* (Ibid.: 221 ff) av kirkemusikken har også møtt en del motbør. Diskusjonen om hva som hører hjemme i kirkerommet har vært betydelig, noe som blant annet framkom i ordskiftet i forbindelse med den nye salmeboken. utfordringer tilknyttet arbeidet med den nye salmeboken er et eksempel på problemstillinger kirken møter i rollen som både tradisjonsformidler og formidler av relevante uttrykk fra samtiden. Kirken selv har en visjon om en kirke som «levendegjør den kultur den selv er en del av, og som fornyer kulturen gjennom utrettelig å ta i bruk de skapende evner menneskene har»³. Samtidig som utviklingen mot en økt toleranse har funnet sted, har såkalt *rekulturalisering* utspilt seg, ved at musikk som i utgangspunktet ble skapt i en liturgisk kontekst, men siden først og fremst framført i konsertsammenheng, på nytt er blitt integrert i kulturelle sammenhenger, som gudstjenesten (Hylland og Stavrum 2015: 173).

² Antall kirkekonserter pr. 1 000 innbyggere har økt med 50% mellom 2006 og 2013 (Hylland og Stavrum 2015: 51)

³ Fra Den norske kirkes kulturmelding «Kunsten å være kirke» (2005)

Hylland og Stavrum beskriver av det de kaller «den estetiske utvidelsen» samsvarer med Kulturrådets ønske om større spredning og mangfold når det gjelder musikalske uttrykk og religiøs tilknytning. Innkomne søknader og ordningens tildelinger vitner allikevel generelt om en konservativ tilnærming til musikken som skal presenteres i kirken. Dette kan ha sammenheng med misforståelser om kirkemusikkordningen som en sjangerordning, der søknader uteblir fordi potensielle søkere ikke oppfatter ordningen som relevant. På den måten gjenspeiler ikke ordningen feltets utvidelse av estetisk handlingsrom og mangfold. Søknadstilfanget indikerer at ordningen kan være vanskelig å forstå og at det kan være utfordrende å treffe hele spekteret i feltet den er ment å virke for. Å formulere og innrette ordningen treffsikkert kan sies å være en av ordningens hovedutfordringer.

Et større musikalsk mangfold krever en annen type kompetanse av kirkemusikeren, som ofte besitter en svært spesialisert kompetanse, gjerne innen det klassiske repertoaret. Dersom utviklingen krever at kirkemusikerens spesialkompetanse skal erstattes av en kompetanse med større spennvidde, kan en mulig konsekvens være en forvitring av spesialiseringen som kreves for å utøve et krevende repertoar på profesjonelt nivå. I *En ny kirkelyd?* uttrykkes også en bekymring for en tiltagende uønsket kommersialisering av kirken. Kirken selv har eksplisitte bestemmelser for å motvirke denne tendensen⁴. Kirkemusikeren står altså i et spenn mellom mange ulike interesser. I rapporten framkommer det at mange kirkemusikere ikke føler seg respektert som en fagperson og at kirkemusikalske beslutninger vedtas i stor grad av personer i menigheten eller menighetsrådet uten spesifikk fagkompetanse innen kirkemusikk. De som jobber som frivillige i kirken har også stor påvirkning over kirkemusikalske beslutninger (Ibid.: 114-118, 165). En slik såkalt *demokratisering* av kirken kan således ha en slagside som innebærer at kirkemusikerens kunstfaglig autoritet settes under press og kan medføre negative konsekvenser for kunstneriske kvalitet og profesjonalitet. Kulturrådets oppgave i denne dialektikken bør være å sikre at pluralismen som denne utviklingen medfører, ikke innebærer en svekkelse av profesjonalitet eller det kunstneriske nivået i det som presenteres.

2.1.3 Kirkemusikk som en del av musikkfeltet

Kirkemusikken har historisk vært nyskapende samtidsmusikk, mens utviklingen de siste hundre år vitner om en mer konservativ holdning. Hylland og Stavrum stiller spørsmål om hvor innovativ musikken kan være uten å opphøre å være kirkemusikk, og påpeker at dette er en pågående diskurs (2015: 57). Slik Kulturrådet ser det, er det ikke nødvendigvis graden av innovasjon som definerer kirkemusikk. Vitalisering og fornyelse av kirkemusikken behøver ikke nødvendigvis innebære nyskapende musikalske uttrykk, men kan også innebære å sette klassiske musikkuttrykk i en sammenheng som er relevant i samtiden, samt en ny fortolkning av verkene. Som en betydelig kulturaktør, har kirken stort potensial både som arnested for utvikling av musikkfeltet som helhet og som tradisjonsbærer. Kirken er åpenbart en viktig formidler av en rik musikkarv, men den har noe uforløst potensial til å «gjenerobre sin tapte fortid som en pådriver for fornyelse», slik Den norske kirke selv uttrykker det (Kunsten å være kirke). Å ivareta kirkemusikken som en integrert del av musikkfeltet er derfor både hensiktsmessig og nødvendig. Begge de to forhenværende Musikkutvalg

⁴ Jamfør «Kunsten å være kirke» og Kirkerådets «Regler for bruk av kirken» som gjengitt i *En ny kirkelyd?* s 55

for arrangør- og festivalstøtte mente at dette gjøres best ved å innlemme ansvaret for kirkemusikkfeltet på alle musikkordningene i Kulturrådet.

Kirkens forankring, historikk og tilstedeværelse i hele landet gir kirken en særstilling i det norske kulturfeltet. Ressursmessig er kirken med sine 1 600 kirker og tilnærmet like mange orgler, 900 faste musikerstillinger og utbygde infrastruktur, i en særposisjon sammenlignet med musikkfeltet for øvrig. Jamfør Kirkeloven har det lokale kirkestyret et lovpålagt ansvar for kirkemusikeren og kirkemusikken (Hylland og Stavrum 2015: 148). Mange steder er kirken arbeidsgiver for den eneste profesjonelle musikeren i kommunen (Kulturutredningen 2014: 312).

I etterkant av at Den norske kirkes kulturmelding *Kunsten å være kirke* kom i 2005, ble det opprettet egne kulturrådgivere i bispedømmene, for å gjøre kirken til en mer profesjonell og konkurransedyktig aktør på linje med andre aktører i musikkfeltet⁵. Hylland og Stavrum påpeker at samspillet mellom kulturrådgiverne og kirkemusikerne er i deler av feltet dårlig (2015: 170), noe som kan føre til en skjevare ressursfordelinger av de ulike kirkemiljøene. Søknadene til kirkemusikkordningen viser at administrasjonen av flere tiltak er profesjonalisert, uten at dette nødvendigvis har ført til økt kunstnerisk kvalitet. Kulturrådets øvrige ordninger på musikkfeltet kan stimulere til at kirkemusikkprosjekter med høy kunstnerisk kvalitet blir skapt og formidlet.

2.2 Kunst og religionsutøvelse

2.2.1 Kunstvurderinger og religion

En av de største utfordringene med ordningen har vært å finne en entydig retning i spennet mellom kunstens autonomi på den ene siden og det religiøse og den liturgiske sammenhengen på den andre. Musikkutvalget for arrangør- og festivalstøtte mener at Kulturrådet i hovedsak bør begrense seg til å vurdere kunsten, samtidig som det tas i betraktning at kirkemusikk er naturlig knyttet til den konteksten den er en del av. Alle Kulturrådets fagutvalg har lang erfaring med å vurdere prosjekter ut fra kontekst og sammenheng, samtidig som kvalitetsvurderinger av kunsten i seg selv er et overordnet element i søknadsbehandlingen⁶.

Kirkens har en særstilling i det norske kulturfeltet, jamfør kapittel 2.1. De forvaltende myndigheter bør – uten å være historieløse – allikevel ta innover seg at en konsekvens av kirkemusikkordningen kan være at musikkuttrykk knyttet til andre trossamfunn ikke gis de samme utviklingsmulighetene som kirkens. Dette kan være et demokratisk problem og gjenspeiler ikke det globaliserte samfunnet med stadig mer heterogene uttrykk side om side. Mangel på mangfold i kirkemusikkordningens

⁵ Mer om kulturrådgiverne finnes på <https://kirken.no/nn-NO/om-kirken/kultur/kunst-og-kultur/kulturradgivere/>

⁶ Jamfør bestemmelser om Kulturrådets arbeid og prioriteringer, som beskrevet på <http://www.kulturradet.no/norsk-kulturfond/om-norsk-kulturfond> : «Kunstnerisk og kulturfaglig kvalitet er et grunnleggende kriterium for Kulturrådets bevilgningspraksis. Men kvalitet er ikke en entydig eller ubevegelig størrelse. Kulturrådet skal være en arena for en åpen og levende diskusjon om kvalitetsbegrepet og om hva som definerer kvalitet i kulturen til en hver tid. Når kvalitet diskuteres, vil det alltid handle om sider ved det enkelte prosjekt, men også om konteksten det blir til og skal gjennomføres i. Geografisk diversitet, ulikheter i publikum og rammebetingelser er en del av diskusjonen.»

søknadsbunke indikerer at ordningen treffer et mer ensidig felt enn ønskelig. Ordningen kan oppfattes som en forfordeling av andre tros- og livssynssamfunn som ikke er tilknyttet kirker. Dersom andre trossamfunn eventuelt skulle bli inkludert i ordningen, vil man støte på tilsvarende problemstillinger når det gjelder forholdet mellom det estetiske og det religiøse.

2.2.2 Kulturrådets vektlegging av den kunstfaglige vurderingen

Musikkutvalget for arrangør- og festivalstøtte mener at Kulturrådets fokus bør være kunsten og kirken som arena for et mangfoldig kunst- og kulturuttrykk, uavhengig av det religiøse innholdet og den liturgiske praksisen. Alle søknader til Kulturrådet vurderes ut ifra forståelse for de verdier, kunnskap og kulturelle eller religiøse praksiser som knytter seg til erfaringen av musikken. At Kulturrådet, med den kunstfaglige kompetansen utvalgene besitter, ble satt til å forvalte ordningen, indikerer at kulturmyndighetene vektlegger de estetiske – og ikke først og fremst de teologiske – aspektene i sin kirkemusikkpolitikk. Tidligere Musikkutvalg for arrangør- og festivalstøtte er av den oppfatning av at kirken selv og andre med særskilt kompetanse på den aktive religionsutøvelsen, er bedre stilt til å vurdere prosjekter ut ifra den religiøse sammenheng. Den norske kirkes kulturmelding påpeker også kirkens ansvar for dette i sin kulturmelding (Kunsten å være kirke 2005).

De kunstfaglige momentene i prosjektene som per dags dato søker til kirkemusikkordningen, har ulike utvalg på musikkområdet i Kulturrådet kompetanse til å vurdere og vil kunne ivaretas innen Kulturrådets øvrige støtteordninger på musikkfeltet. Ved å avvikle kirkemusikkordningen og behandle disse søknadene på de øvrige musikkordningene, vil prosjektene settes i en sammenheng med resten av musikkfeltet og ikke kun i en intern kontekst, slik en særordning som kirkemusikkordningen impliserer.

Ved å forvalte tilskudd til kirkemusikk innunder de øvrige ordningene på musikkfeltet, vil ulike prosjekter behandles av forskjellige utvalg med særskilt kompetanse på de enkelte leddene innen musikkfeltet som helhet⁷. I *En ny kirkelyd?* påpekes det at «avstanden er blitt mindre mellom kirkens egne kriterier for kultur og det øvrige kulturfeltets kriterier» (Egeland og Agedal 2010:73, som gjengitt i Hylland og Stavrum 2015: 30). Dette støtter Kulturrådets vurdering av at kirkemusikalske prosjekter av høy nok kvalitet vil kunne bli ivarettatt gjennom de øvrige ordningene. Hylland og Stavrum påpeker at kirken har en uttalt ambisjon om å være en profesjonell og konkurransedyktig aktør på linje med andre aktører og oppnå støtte på lik linje med andre i musikkfeltet (2015: 206). At kirkemusikksøknadene behandles ut ifra de samme premisser og kvalitetsvurderinger som øvrige søknader, er en forutsetning for å innfri denne ambisjonen. Å forvalte tilskudd til kirkemusikk gjennom øvrige ordninger, vil kunne ytterligere stimulere til kvalitetssøkende kunstprosjekter i kirken. På den måten vil formålet om «å utvikle kirken som konsert- og kunstarena og å vitalisere og fornye profesjonelt musikkarbeid og konsertproduksjon i kirken» (Ordningens nettsider) i større grad kunne ivaretas.

⁷ At ulike utvalg behandler søknader om støtte til kirkemusikk, bidrar også til en spredd definisjonsmakt på kirkemusikkfeltet.

2.3 Profesjonalitet og kvalitet

2.3.1 Senket kvalitetskrav?

Rapporten *En ny kirkelyd?* påpeker at kvalitetskravene senkes noe i prioriteringen av søknader til kirkemusikkordningen sammenlignet med vurderingen av søknader til øvrige ordninger (Hylland og Stavrum 2015: 228). Som en del av porteføljen til Kulturrådet, er det problematisk at kvalitetskravene senkes. Kulturfondet har først og fremst ansvar for den profesjonelle⁸ delen av kunstfeltet. Kravet om profesjonell medvirkning er også eksplisitt uttalt i kirkemusikkordningens formål. En vesentlig del av kirkemusikalsk aktivitet består imidlertid av korkonsserter, der amatørkor på ulike nivå samarbeider med profesjonelle solister og/eller profesjonelle orkestermusikere. I tilfeller der disse prosjektene er støttet av Kulturrådet, har Kulturrådets midler som regel vært øremerket honorarer til profesjonelle utøvere. Disse konsertene framstår allikevel som amatørkorets egne initiativer, og den kunstneriske kvaliteten er *samlet* sett ofte ikke på et profesjonelt nivå for disse prosjektene.

Kravet om profesjonalitet har noen særegne utfordringer i møtet med kirkemusikkfeltet. I *En ny kirkelyd?* trekkes det fram at kvalitetskravet kan være både et hinder for den funksjonen musikken skal ha og et hinder for deltakelse (Hylland og Stavrum 2015: 85 og 203). Hylland og Stavrum skriver at den kirkemusikalske aktiviteten på et overordnet nivå har en amatør/profesjonell blandingsprofil, og kirkens bidrag til mobilisering av amatører til musikkvirksomhet er betydelig (Ibid.: 145-146). Forskerne påpeker at folkekirkens lave terskel for deltakelse bidrar til å opprettholde denne blandingsprofilen. En av kirkemusikkordningens utfordringer er å anerkjenne denne blandingsprofilen uten at tildelingene går på akkord med Kulturrådets generelle prinsipper om høy kvalitet og profesjonalitet. Det kan derfor være vanskelig å ivareta kvalitetskriteriene i behandlingen av søknader på kirkemusikkordningen.

At kirkemusikkordningen senker kvalitetskravet kan også sies å bidra til at kirken ikke får oppfylt ambisjonene om forhøyet kvalitet og profesjonalitet. Kirkemusikkutredningen avdekker også utfordringer knyttet til oppfatninger av at bredde og folkelighet har forrang framfor det profesjonelle og det kunstneriske i kirkens kulturforståelse (Ibid.: 162). Å behandle kirkemusikkfeltet ut ifra samme kvalitetskrav som resten av musikkfeltet, kan bidra til en positiv utvikling, både når det gjelder profesjonalitet og kvalitet. Etablerte kunstpolitiske mål om kvalitet kan stå i motsetning til andre perspektiver på kvalitet⁹, og det er i dette spennet kirkemusikkordningen har måttet finne sitt balansepunkt. Å implementere kirkemusikkavsetningen og dermed ansvaret for den profesjonelle delen av kirkemusikkfeltet i de øvrige musikkordningene, kan på den måten bidra til en styrking av dette feltet.

⁸ Begrepet *profesjonell* er mangefasettert og kan vise til både til økonomi, utdanning og kvalitet. Det går også an å utvise profesjonalitet, selv om ingen av de overnevnte aspektene er til stede. Dette kan blant annet gjøres gjennom organisering og administrering av prosjektene/tiltakene.

⁹ Slik som for eksempel kvalitet knyttet til sangbarhet, muligheter for deltakelse, teologi og liturgi

2.3.2 Profesjonalitet og tildelinger til kor på kirkemusikkordningen

Kriteriene for tildelingene til kor på kirkemusikkordningen avviker slik sett fra Kulturrådets prioritering av det profesjonelle korfeltet på musiker- og ensembleordningen. Dersom midlene som for øyeblikket går til koraktivitet fra kirkemusikkordningen, blir overført til tilskuddsordninger for arrangører, musikere og ensembler, er det ikke sikkert at denne aktiviteten vil bli ivaretatt på samme måte. Kulturrådets støtte til kormusikk må imidlertid ses i sammenheng med hele det offentlige tilskuddet til korfeltet. Aktivitetsmidlene for kor¹⁰ er en støtteordning som Norges Korforbund administrerer på vegne av Kulturdepartementet, og er rettet mot hele korfeltet. Aktivitetsmidlene er fordelt på to selvstendige støtteordninger, henholdsvis konsertstøtte og produksjons- og driftsstøtte for kor på høyt kunstnerisk nivå. Fra 2012 til 2016 ble tilskuddsrammen på denne ordningen økt med på 6,3 millioner (Kulturdepartementet 2016: 10 og 26), og i statsbudsjettet for 2018 er rammen økt fra 7,6 millioner til 10,6 millioner kr¹¹. Tilskuddet til foreningen for norske kordirigenter er også økt fra 1 til 3 millioner kr (Prop. 1 S 2017-2018: 161).

Kulturrådets støtteordning for musikkensembler ble i 2015 og 2016 styrket med til sammen 14,5 millioner kroner til kor på høyt nivå. I utlysningen til denne satsningen understrekes det at det kan søkes om «etablering av profesjonelle kor eller vokalensembler i byer med symfoniorkestre, operaproduksjon, domkirker og andre profesjonelle musikkmiljøer som har behov for kor med høy produksjonskompetanse» (Utlysningsteksten for ensemblestøtte 2016). Kulturrådet har styrket sine tilskudd til profesjonelle kor og ensembler betraktelig i senere år. Samlet sett kan det derfor argumenteres for at støtten til korfeltet i Norge – både det profesjonelle og amatørvirksomheten – har blitt vesentlig styrket de siste årene. Da kirkemusikkordningen ble opprettet, var en av hovedintensjonene å styrke kor (Budsjettinnst. S. nr 2. 2002-2003: 95). Situasjonen for korfeltet er en helt annen i dag¹² enn den var da kirkemusikkordningen ble opprettet i 2005, og en egen kirkemusikkordning for å sikre ressursrammer til kor på høyt nivå, er ikke lenger et framtreddende argument for ordningens eksistens.

2.3.3 Sentrum og periferi

I diskursen om kvalitetskriterier gjør også geografiske forskjeller seg gjeldende. Ulikheter knyttet til stedsegenhet, demografi og økonomiske ressurser gir ulike forutsetninger, både når det gjelder opplevd estetisk handlingsrom, støttebehov og muligheter for profesjonell medvirkning. Disse problemstillingene er imidlertid ikke kirkemusikkfeltet alene om; geografisk fordeling etterstrebes i hele Kulturfondet, og de nevnte utfordringene er et viktig aspekt i fordelingen av så å si samtlige

¹⁰ Aktivitetsmidlene for kor ble opprettet i 2007 ved en overføring av 1 mill. kr fra Tilskuddsordningen for lokale musikktiltak (LOK-ordningen), som lå hos Kulturrådet (Kulturdepartementet 2016: 26)

¹¹ Disse midlene er basert på spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS. Fordelingen av årets overskudd blir normalt fastsatt i løpet av sensommeren gjeldende år, og det foreligger derfor enda ikke konkrete tall for 2018. Overskuddet til fordeling er allikevel anslått til å være minst like stort som for 2017. Aktivitetsmidlene for kor mottok da 7 643 000 kr. For 2018 er det fastsatt at det *i tillegg* skal bevilges 3 000 000 kr fra post 78 (Prop. 1 S 2017-2018: 59, 121-122, 161)

¹² Blant annet satsingen på hele kor- og vokalfeltet styrket med om lag 20 mill. kr 2015, hvor 10 mill. kr var en økning til ensemblestøtte for kor. I 2016 økte Stortinget sin satsing med 4.5 mill. kr som resulterte i en egen utlysning fra Kulturrådet. I tillegg er Aktivitetsmidlene for kor økt fra 1 mill kr til over 10 mill kr siden 2007, som nevnt i avsnitt 2.3.

ordninger. Misforholdet mellom et kunstnerisk sentrum og kunstnerisk periferi er et av kulturfeltets klassiske dikotomier (Mangset 1998, 2012, 2013, som gjengitt i Hylland og Stavrum 2015: 214). En av kirkemusikkordningens utfordringer er at det er prosjekter fra fylker med veletablerte kirkemusikkfaglige miljøer og domkirker som både søker mest og mottar mest tilskudd. Dette kan sies å øke ressurskjevheten mellom de ulike miljøene og menighetene. I dette øyemed kan det være på sin plass å minne om at kirkemusikkfeltet som helhet er tilgodesett med store ressurser i form av infrastruktur, faste stillinger, orgler¹³, utbredte nettverk og oppdrag, noe som tilhører sjeldenhetene i det frie feltet.

Mindre, lokale musikktiltak, både innenfor kirkemusikk og musikkfeltet for øvrig, ble tidligere støttet av Tilskuddsordningen for lokale musikktiltak (LOK-ordningen). LOK-ordningen ble avvirket i 2007 av daværende regjering med kulturminister Trond Giske, med henvisning til at det var et kommunalt ansvar å sette av ressurser til mindre, lokale prosjekter¹⁴. Det er flere steder blitt etterlyst en tydeligere spesifisering av ansvarsområder i de ulike forvaltningsnivåene¹⁵, men det er tydelig at LOK-midlene har etterlatt seg et tomrom som det ikke er tatt kommunalt ansvar for (jmfør informanter gjengitt av Hylland og Stavrum 2015: 216-217). I den interne gjennomgangen av kirkemusikkordningen i 2009 påpekes det at bortfallet av LOK-ordningen kan ha hatt innvirkning på søknadsmassen til kirkemusikkordningen (Stenseng og Sørnæs 2009: 16). Noen av tildelingene til kirkemusikk har det man kan kalle et «LOK-preg», og bidrar derfor til en mindre helhetlig portefølje for Kulturrådet som helhet. Dersom kirkemusikkordningen legges om, er det nettopp disse prosjektene som kan bli skadelidende, da de neppe vil prioriteres innenfor andre avsetninger. At kommunene tar ansvaret de ble gitt med bortfallet av LOK-ordningen, er viktig for å ivareta en vesentlig del av både kirkemusikkfeltet og musikkfeltet for øvrig.

2.3.4 Rekruttering

Kirkemusikkordningens formål om å stimulere til rekruttering til kirkemusikeryrket, skiller denne ordningen fra de øvrige på musikkfeltet. I formuleringen av dette formålet kommer det allikevel fram at rekrutteringen skal styrkes *gjennom økt aktivitet*. Det er med andre ord ikke opplæringstiltak i seg selv som først og fremst tildeles støtte for å bidra til rekruttering, selv om det er flere eksempler på slike tildelinger på kirkemusikkordningen. Det forrige utvalget¹⁶ slo fast at rekruttering gjennom opplæringstiltak er kirkens og utdanningsinstitusjonenes eget ansvar. Dette samsvarer med retningslinjene på de øvrige musikkordningene innenfor Kulturfondet. I *En ny kirkelyd?* beskrives mulige årsaker til en laber rekruttering og det påpekes at «[h]vis denne utviklingen fortsetter, vil kirkemusikkutdanningen muligens produsere færre kunstnerisk ambisiøse kirkemusikere i framtiden» (Hylland og Stavrum 2015: 136).

¹³ Kirkelig fellesråd har ansvar for anskaffelse og vedlikehold av orgler, som omfattes av Kirkeloven §14

¹⁴ I Statsbudsjettet for 2007 heter det at «[t]ilskudd til lokale konsertinitiativ (6,2 mill. kroner for 2006) avvirkles. I 2005 mottok Norsk kulturråd i alt 1 258 søknader og 648 prosjekter mottok støtte. Gjennomsnittlig tilskuddsbeløp var under kr 10 000. Det har vært svært ressurskrevende å administrere ordningen på sentralt nivå. Tiltakene som har fått støtte er gjennomgående lokale. Vurdering av søknader om støtte til lokale tiltak hører naturlig hjemme på kommunalt nivå. Midlene i ordningen er omdisponert til offentlig konsertvirksomhet under Rikskonsertene [...] og kap. 323, post 01 og til koraktiviteter [...]. Begge formål er styrket ytterligere (St.meld 1S 2007: 57)

¹⁵ Se for eksempel Kulturmeldinga 2014 (305) og Fleirstemt (Kulturdepartementet 2016: 32)

¹⁶ Musikkutvalget for arrangør- og festivalstøtte 2016-2017

En intern gjennomgang av kirkemusikkordningen i 2009 mente det var for tidlig å si om ordningen har hatt noen innvirkning på rekruttering (Stenseng og Sørnæs: 16). Ordningen har nå virket i 12 år, og for å få et innblikk i rekrutteringssituasjonen, har vi hentet tall for primær søkerne til kirkemusikkutdannelsene på Norges musikkhøgskole¹⁷. Søknadstallene indikerer at ordningen ikke har hatt betydning for rekrutteringen til disse utdanningene, og til tross for relativt store variasjoner, har den overordnede tendensen vært en negativ utvikling siden topp-punktet i 2005.

Kirkemusikkutredningen fastslår også at «rekrutteringen til kirkemusikeryrket er langt svakere enn før» (Hylland og Stavrum 2015: 23). Ordningens formål om å styrke rekruttering kan dermed sies ikke å være innfridd. Da ordningen ikke synes å ha hatt stor innvirkning på rekrutteringen til kirkemusikeryrket, bør det settes inn andre tiltak for å styrke denne. Foruten rene opplæringstiltak, kan kirkemusikalske prosjekter for barn og unge prioriteres på Kulturfondets øvrige ordninger.

3 Kulturrådets tildelinger til kirkemusikk

3.1 Tildelinger på kirkemusikkordningen

Det overordnede kriteriet for tildeling på kirkemusikkordningen skal være kunstnerisk kvalitet¹⁸, men utover dette er det få begrensninger for hvilke typer prosjekter som kan søke støtte fra ordningen.

Kirkemusikkordningen er derfor en tilskuddsordning med stor bredde. Det er ingen faste avsetninger av midler til ulike kategorier av aktivitet, og dette er heller ikke kategorier som gjensidig utelukker hverandre. I forbindelse med Kulturrådets egen gjennomgang av ordningen i 2009, ble søknadene delt i fem kategorier, og inndelingen har blitt fulgt opp av saksbehandlere i de påfølgende årene.

Inndelingen må først og fremst forstås som et redskap for å sortere prosjektene i en saksbehandlingsprosess og ikke som et endelig grunnlag for statistikk. Følgende oversikt baserer seg på de fire siste årene hvor en fullstendig oversikt foreligger, altså perioden 2014-2017.

Søknadene har blitt sortert i følgende kategorier:

1. Diverse prosjekter (praksis dreier dette seg om bestillingsverk)
2. Festivaler/kulturdager/festuker
3. Konsertproduksjoner/arrangørvirksomhet

¹⁷ Statistikk innhentet fra Musikkhøgskolen i e-post fra rådgiver Lisa Katrine Svendsen 14.02.2018. Fullstendig oversikt:

Studium	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kandidatstudiet i kirkemusikk	12	18	13	20	16	13	19	16	9	13	12	20	10	10	12	16	7
Masterstudiet i kirkemusikk	5	1	1	0	2	3	0	1	1	3	4	0	3	1	1	0	6
Videreutdanning i kirkemusikk 1				5	7	7	5	3	6	3	10	8	3	4	2	6	5
Videreutdanning i kirkemusikk 2				2	16	7	5	2	9	9	10	10	12	8	7	7	10
TOTALT	17	19	14	27	41	30	29	22	25	28	36	38	28	23	22	29	28

¹⁸ Brev fra Kultur- og kirke departementet til Norsk kulturråd av 29.08.2005 «Retningslinjer for tilskudd til kirkemusikk».

4. Prosjekter rettet mot barn og unge / rekruttering
5. Utøvere og produksjon

Av ensembler som søker støtte til sine prosjekter, er det overvekt av kor. Som tidligere nevnt, er en vesentlig del av disse søknadene korkonsserter hvor amatørkor på ulike nivå samarbeider med profesjonelle solister og/eller profesjonelle orkestermusikere. Tilskuddene til disse prosjektene sorterer både under kategoriene «utøvere og produksjon» og «konsertproduksjoner/arrangørvirksomhet», avhengig av hvem som har sendt søknaden. I lys av at Kulturrådet har skjerpet kravet til profesjonalitet hos korene på andre støtteordninger, kan det være nyttig å vite hvor stor andel av bevilgningene på ordningen som går til amatørkorvirksomhet. Derfor har «kor» blitt lagt til som underkategori på henholdsvis «konsertproduksjon/arrangørvirksomhet» og «utøvere og produksjon». Som vist på oversikten under, utgjør kormusikk i overkant av 20 prosent av tilskuddene på kirkemusikkordningen. Brorparten av bevilgningene går til amatørkor, men er øremerket honorarer til profesjonelle utøvere som medvirker på konsertene. I mange tilfeller inngår korkonsertene i en konsertserie som også rommer annen aktivitet som orgelkonsserter med mer. Oversikten som følger baserer seg derfor på en anslått andel ut fra en gjennomgang av søknadene.

TILDELINGER KIRKEMUSIKK 2014-2017 FORDELT PÅ AKTIVITET		
Aktivitet	Antall tildelinger	Andel (antall tildelinger)
Diverse tiltak (bestillingsverk)	4	1 %
Festivaler/kulturdager /festuker	45	15 %
Konsertproduksjoner/ arrangørvirksomhet	130	29 %
Andel konsertproduksjoner / arrangørvirksomhet, kor ¹⁹		14 %
Prosjekter rettet mot barn og unge/rekruttering	31	10 %
Utøvere og produksjon	59	20 %
Utøvere og produksjon, kor	28	9 %
TOALT	297	100 %

Festivaler, arrangørvirksomhet og utøverbasert virksomhet utgjør størsteparten av tilskuddene, men tilskudd til korkonsserter utgjør samlet sett 21% av tildelingene. At kvalitetskravet er noe senket på kirkemusikkordningen sammenlignet med andre ordninger i Kulturrådet, kan implisere at kirkemusikkordningen i større grad har tatt et ansvar for det tidligere nevnte tomrommet etter LOK-ordningen. Det bør nevnes at ved å prioritere slike tiltak på kirkemusikkordningen utøves mindre press på kommunene for faktisk å ta ansvaret for typiske «LOK-tiltak». En slik prioritering på ordningen kan derfor være å gjøre feltet en bjørnetjeneste. Prioritering av slik amatørvirksomhet medfører nødvendigvis lavere prioritering av det profesjonelle musikklivet. På den måten bryter flere av tilskuddene fra kirkemusikkordningen med Kulturrådets overordnede mandat om først og fremst stimulere det profesjonelle musikklivet.

¹⁹ Disse konsertene utgjør en andel av flere av de 90 tildelingene under kategorien «Konsertproduksjoner/arrangørvirksomhet» og er ikke egne tildelinger. Som nevnt ovenfor inngår korkonsertene i en konsertserie som også rommer annen aktivitet som orgelkonsserter med mer. Det er anslagsvis beregnet av ca 1/3 av tilskudd til konsertproduksjoner/arrangørvirksomhet tilfaller kor.

I 2017 ble hele 51% av søknadene på kirkemusikkordningen innvilget. Dette er mye høyere enn for Kulturrådets øvrige musikkstøtteordninger. Søknader fra kor har hatt lavest tildelingsprosent, noe som henger sammen med kvalitetsvurderingene av disse søknadene. Kvaliteten på søknadsbunken som helhet vurderes til å være lavere enn på Kulturrådets øvrige ordninger på musikkfeltet.

Rekrutteringstiltak utgjør en liten del av tiltakene som er støttet over kirkemusikkordningen. Av de ti søknadene som kom inn til ordningen i 2017 som omhandler rekrutteringstiltak, ble seks støttet²⁰.

Både søknadene og tildelingene vitner om at ordningen i større grad har reflektert rekultivering enn det Hylland og Stavrum kaller «estetisk utvidelse». I den interne gjennomgangen av kirkemusikkordningen påpekes det at ordningen har bidratt til å *oppretholde* kunst- og konsertaktivitet i kirken, men at det er mer usikkert om den har bidratt til å *utvikle* kirken som konsert- og kunstarena. (Stenseng og Sørnæs 2009: 8).

3.2 Tildelinger til kirkemusikkprosjekter fra andre ordninger

Kirkemusikkordningen utgjør kun en liten del av Kulturrådets samlede tilskudd til kirkemusikkfeltet. Det finnes ingen samlet oversikt over de totale bevilgningene til kirkemusikk, blant annet fordi definisjonen av «kirkemusikk» ikke er entydig. En oversikt over bevilgningene til kirkemusikkfeltet fra tilskuddsordningene for henholdsvis musikkfestivaler og musikere og musikkensembler gir likevel en indikasjon på omfanget av støtten.

I 2017 mottok fire festivaler med en klar kirkemusikkprofil støtte over festivalordningen: Olavsfestdagene, Oslo Internasjonale Kirkemusikkfestival, Kristiansund Kirke Kunst Kulturfestival og Glogerfestspillene. I tillegg har en rekke festivaler, deriblant Festspillene i Bergen, kirkemusikk på programmet.

FESTIVALER MED KIRKEMUSIKKPROFIL PÅ FESTIVALORDNINGEN 2017	
Festival	Tildeling 2017
Olavsfestdagene	10 217 512
Kristiansund Kirke Kunst Kulturfestival	1 500 000
Oslo Internasjonale Kirkemusikkfestival	3 600 000
Glogerfestspillene	450 000
TOTALT	15 767 512

På tilskuddsordningen for musikere og musikkensembler gis det tilskudd til en rekke kor og vokalensembler med aktivitet som kan sies å falle innunder kategorien «kirkemusikk» (her definert som både «musikk som framføres i kirken» eller «musikk som har blitt til i tilknytning til kirken»).

²⁰ Tildelingene gikk til orgelklasse på Toppkurset, kirkemusikkurs for ungdom, Egil Hovland-akademiet, orgelskolen Christine, Nidarosdomens guttekor og Musica Sacra sommerkurs.

TILSKUDD TIL KOR OG VOKALENSEMBLER FRA STØTTEORDNINGEN FOR MUSIKERE OG MUSIKKENSEMBLER			
Kor/vokalensemble	Tilskudd 2017	Anslått kirkemusikkandel	Kirkemusikkandel omregnet i kroner
Vocal art	1 700 000	50 %	850 000
Oslo Domkor	1 200 000	100 %	1 200 000
PUST	400 000	20 %	80 000
Christiania Mannskor	700 000	40 %	280 000
Vokal Nord	3 900 000	40 %	1 560 000
Vox Nidrosiensis	300 000	20 %	60 000
Trio Mediæval	600 000	50 %	300 000
Eplemøya	100 000	50 %	50 000
Trondheim Voices	2 200 000	10 %	220 000
Trondheim Vokalensemble	974 000	50 %	487 000
TOTALT	14 274 000		5 087 000

I tillegg gis det også støtte over musiker- og ensembleordningen til flere instrumentalensembler (særlig innenfor tidligmusikkfeltet) og prosjekter som kan kategoriseres som kirkemusikk ut fra ovenfor nevnte kriterier. Basert på en gjennomgang av tilskuddene på musiker- og ensembleordningen i 2017, anslås det samlede tilskuddet til kirkemusikkprosjekter til å være i overkant av 7 millioner kroner.

Samlet sett anslås Kulturrådets bevilgninger til kirkemusikk over tilskuddsordningen for musikkfestivaler og tilskuddsordningen for musikere og musikkensembler til å være om lag 23 millioner kroner. Dette viser at kirkemusikkprosjekter hevder seg også i konkurranse med øvrige aktører i musikkfeltet som helhet. Kirkemusikkordningen står for kun 26% av tildelingene til kirkemusikk innenfor musiker- og ensembleordningen, festivalordningen og kirkemusikkordningen samlet. I tillegg gis det tilskudd til kirkemusikalske prosjekter gjennom andre ordninger, som for eksempel publiseringsordningen²¹ og tilskuddsordningen for bestillingsverk og produksjonsstøtte²². Kirkemusikkordningens andel av total støtte fra Kulturrådet til kirkemusikkfeltet vil derfor være mindre enn en fjerdedel.

At det bevilges midler til kirkemusikkprosjekter både fra kirkemusikkordningen og øvrige ordninger, bidrar til at man ikke får sett kirkemusikkfeltet under ett. Et alternativ for å løse denne utfordringen kan være å overføre alle kirkemusikktiltak Kulturrådet støtter til kirkemusikkordningen og gjøre den til en stor heldekkende ordning for kirkemusikk. En slik løsning krever et eget stort og kompetent kirkemusikkutvalg som også ser alle utfordringer for kirkemusikkfeltet i sammenheng. Dette alternativet innebærer en utvikling av kirkemusikkordningen i seg selv, men vil ikke kunne løse øvrige utfordringer knyttet til ordningen. En slik løsning vil også redusere muligheten til å se kirkemusikken som en integrert og selvfølkelig del av musikkfeltet som helhet. Kulturrådet mener derfor at

²¹ Blant annet er Kirkelig kulturverksted fått publiseringsstøtte tre ganger (a 90 000 kr) i 2017.

²² Blant annet fikk Schola Sanctae Sunnivae tilskudd til et bestillingsverk av Henrik Ødegård om Maria Magdalena (kr 155 000 kr) og Oslo Domkor tilskudd til bestillingsverk av Håkon Berge til fem verk (kr 80 000) i 2017.

kirkemusikken vil gis best utviklingsmuligheter ved at avsetningen fordeles til øvrige ordninger, og at kirkemusikkfeltet vurderes i et sammenhengende system med musikkfeltet for øvrig.

4 Forslag til løsning

4.1 Fordeling av avsetningen til øvrige ordninger

Kulturrådet har siden ordningens opprettelse i 2005 ivaretatt kirkemusikkfeltet ved å opprettholde og øke de samlede bevilgninger gjennom kirkemusikkordningen og andre tilskuddsordninger i Kulturrådet. Ordningen kan sies å ha fungert i en utviklingsfase, samtidig som andre bevilgninger, blant annet til korfeltet, har sørget for at den samlede finansieringen til kirkemusikkfeltet er økt. Musikkutvalget for arrangør- og festivalstøtte mener tiden er moden for å integrere kirkemusikkordningen i relevante øvrige ordninger og omtale kirkemusikken som en naturlig og permanent del av områdeplanen for musikk, ved å ivareta kirkemusikkfeltet på de øvrige musikkordningene og dermed i et mer sammenhengende system med musikkfeltet for øvrig. Å integrere kirkemusikkavsetningen på øvrige ordninger krever at ordningsansvarlige og utvalg har kompetanse på kirkemusikk²³. En forutsetning for at en slik løsning vil lykkes, er at Kulturrådet sørger for at kompetansen på kirkemusikkfeltet er tilfredsstillende både i administrasjon og samtlige musikkutvalg, slik at det profesjonelle kirkemusikkfeltet vil bli ivaretatt og styrket med en overføring av kirkemusikkordningens avsetning til øvrige musikkordninger.

I den interne gjennomgangen av kirkemusikkordningen påpekes det at ordningen fungerer både som et supplement og et alternativ til andre ordninger (Stenseng og Sørnæs 2009: 14). De aller fleste søknadene som kommer inn til kirkemusikkordningen, er prosjektyper som fanges opp av Kulturrådets øvrige musikkordninger, jamfør kategoriseringen presentert under avsnitt 3.1. For de aller fleste søknadene er kirkemusikkordningen derfor et *alternativ* til andre ordninger.

De eneste prosjektene som i dag mottar tilskudd fra kirkemusikkordningen, men som ikke naturlig vil kunne passe inn på andre ordninger i Kulturrådet eller Aktivitetsmidler for kor, er rekrutteringstiltak. For disse tiltakene er ordningen et *supplement* til de øvrige ordningene. En slagside ved å overføre alle midlene til øvrige musikkordninger i Kulturrådet, er at tiltak med stor andel amatørmedvirkning og opplæringstiltak som nå prioriteres på kirkemusikkordningen, neppe vil bli prioritert på de andre ordningene i Kulturrådet. På den andre siden medfører en slik overføring mer midler til det profesjonelle feltet, også innenfor kirkemusikkfeltet. Dette er også i tråd med Musikkutvalget for arrangør- og festivalstøttes vurdering av at rekruttering er kirkens og utdanningsinstitusjonenes ansvar. Tiltakene med typisk «LOK-preg» vil sannsynlig miste kulturrådstilskuddet, noe som kan medføre et større press på kommunal forvaltning om å ta ansvar for denne delen av feltet²⁴. På samme måte bør det i større grad henvises til Aktivitetsmidlene for kor og den delen av feltet denne ordningen er ment å støtte.

²³ Dette kan sammenlignes med behovet for kompetanse innen kunst og kultur for barn og unge, som alle ordninger fikk et utvidet ansvar for etter omleggingen av prosjektstøtteordningen for barne- og ungdomskultur

²⁴ Det framkommer tydelig av Statsbudsjettet for 2007 at dette ansvaret er kommunalt (Prop 1S 2007: 57)

På denne måten vil de kirkemusikkprosjektene som tidligere har fått tilskudd fra kirkemusikkordningen og som vil bli støttet over andre ordninger, passe bedre inn i Kulturfondets portefølje enn det helheten av tilskudd fra kirkemusikkordningen gjør i dag. Slik kan man argumentere for at kirkemusikkordningens formål om å «fornye profesjonelt musikkarbeid og konsertproduksjon i kirken» bedre vil kunne ivaretas ved at midlene på kirkemusikkordningen overføres til andre tilskuddsordninger. En mulig negativ konsekvens av en slik omlegging kan være at endringen kan føre til lavere aktivitet og dermed potensielt på sikt senke kvalitetsnivå på kirkemusikkfeltet. Tydeliggjøring av de ulike forvaltningsnivåenes ansvar er viktig for å unngå dette. Av ansvarsdelingen bør det framkomme at det forventes at kirken må ta et større ansvar, særlig for bruksmusikk i liturgiske sammenhenger, der religionsutøvelsen er det bærende elementet.

Da kirkemusikkordningen ble opprettet, ble det i retningslinjene forutsatt at ordningen ikke skulle erstatte bevilgningspraksiser til kirkemusikalske prosjekter over andre ordninger på musikkfeltet: «Ordningen skal ikke være til hinder for at det fortsatt bevilges midler til kirkemusikk gjennom Norsk kulturråds generelle musikkordninger»²⁵. Avsnitt 3.2 over viser at kirkemusikkordningens bevilgningspraksis er i tråd med dette. Bevilgningspraksisen har to signifikante trekk: På den ene siden hevder kirkemusikken seg i konkurransen med andre sjangre på de sjangeråpne støtteordningene; på den annen side er kvaliteten på prosjektene som støttes over kirkemusikkordningen varierende. Når Kulturrådet har videreført praksis med tilskudd til kirkemusikktiltak på sine ulike ordninger, har både Kulturrådet og aktørene vist kirkemusikkprosjektene kvalitet og evne til å hevde seg i konkurransen med andre viktige prosjekter og tiltak i musikkfeltet. Kulturrådet har dessuten vist kompetanse og vilje til å prioritere kirkemusikken og kirken som et nettverk av lokale konsertarenaer og musikkmiljøer.

Mange av tilskuddene fra kirkemusikkordningen gis til prosjekter som holder et kvalitetsnivå som vil gi dem prioritet også innen de øvrige støtteordningene for musikk. Å overføre midlene til andre ordninger vil vise at Kulturrådet tar kirkemusikkfeltet på alvor. Det vil også bidra til å knytte kirkemusikken musikkpolitisk bedre sammen med musikkfeltet ellers, noe som er en ønsket utvikling²⁶. Å innlemme kirkemusikkordningen i øvrige ordninger kan også bidra til å understreke at forvaltning av kirkemusikkfeltet ikke bare er kirkepolitikk, men også et kulturpolitisk område som både skal forvaltes, bevares og utvikles som en viktig del av Norges musikkliv. Andre ordninger kan sette kirkemusikkprosjektene i en større musikkpolitisk sammenheng som ikke er begrenset til kirkemusikkfeltet. Kirkemusikkfeltet har vist at det kan hevde seg i konkurranse med aktører i det øvrige musikkfeltet, noe som også kommer til uttrykk gjennom tildelinger fra de andre tilskuddsordningene.

Andre avsetninger og ordninger kan utvikles og styrkes på mange ulike måter og av forskjellige årsaker. Dersom det feltet kirkemusikkordningen til nå har tatt ansvar for innlemmes i de andre ordningene, kan positive utviklinger på andre ordninger i større grad komme kirkemusikkfeltet til gode. Hylland og Stavrum understreker at «kirken som kulturinstitusjon og i et kulturpolitisk perspektiv vil det imidlertid være avgjørende at det fortsatt finnes ambisiøse og skapende kunstnere

²⁵ Jf. brev fra Kultur- og kirke departementet av 29.08.2005 om retningslinjene som skal legges til grunn for tildeling av midler fra tilskuddsordningen for kirkemusikk.

²⁶ Ønsket er eksplisitt uttalt både i Stortingets kulturmelding om kulturpolitikk fram mot 2014 (St. meld nr 48 2002-2003: 129) og av kirken selv (Hylland og Stavrum 2015: 176)

innenfor kirkemusikerprofesjonen» (2015: 134). Øvrige ordninger ansees å være godt rustet til å ivareta dette aspektet. En overføring av ansvaret til disse ordningene vil kunne bidra til en ytterligere styrking av det profesjonelle kirkemusikkfeltet.

I den videre prosessen vil det være viktig å avklare hvorvidt retningslinjene på ordninger som eventuelt får overført midler fra kirkemusikkordningen, skal justeres slik at kirkemusikk nevnes som et prioritert felt. For å sikre at feltet ivaretas, bør det være en forutsetning at kirkemusikk nevnes som et utviklingsområde innenfor alle øvrige musikkavsetninger, særlig i en overgangsfase. Kulturrådets administrasjon bør føre oversikter som kan rapportere på hvor mye tilskudd som går til kirkemusikkfeltet.

Nidarosdomens guttekor har et høyt tilskudd som ansees som viktig å videreføre, men passer ikke uten videre innunder Kulturrådets portefølje. I likhet med andre overførte tiltak som Norges Ungdomskor²⁷, kan ansvaret for Nidarosdomens guttekor enn så lenge ivaretas på ordningen for andre musikktiltak. I budsjettsoknaden for 2020 kan Rådet anbefale en overføring av disse tiltakene til Produksjons- og driftsstøtteordningen som ligger innunder Aktivitetsmidlene for kor, og som forvaltes av Norges korforbund. Det anbefales å behandle denne prosessen uavhengig av kirkemusikkordningens omleggingsprosess.

4.2 Forslag til mulig overføring av midler

I 2017 ble det bevilget kr 9 716 000²⁸ til kirkemusikksøknader fra kirkemusikkordningens avsetning. Dette fordelte seg på følgende måte:

Kategori	Samlet vedtatt beløp, kr	Andel av totalt vedtatt beløp
Utøver	2 728 000	28,1 %
Arrangør	4 268 000	43,9 %
Festival	1 525 000	15,7 %
Rekruttering, herunder Nidarosdomens guttekor	900 000	9,3 %
Diverse	295 000	3,0 %
Totalt	9 716 000	100 %

Dersom kirkemusikkordningens midler i sin helhet skulle fordeles på de øvrige tilskuddsordningene, ville følgende fordeling vært hensiktsmessig:

²⁷ Tiltaket ble f.o.m. 2011 flyttet fra statsbudsjettets post 74 til Norsk kulturfond post 56 (konto 2601, Kapittel 320, Allmenne kulturformål). Norges Ungdomskor mottok 397 000 kr fra Prosjektstøtte andre musikktiltak for 2017.

²⁸ Bevilget sum er høyere enn avsetningen da det også er gitt mange tilsagn for framtidige år. Det er mer hensiktsmessig å basere tallene på andel av tildelt *sum* og ikke andel av antall søknader, da tildelingssummene spriker.

Tilskudd fordelt på prosjekttype	Andel av bevilget beløp fra kirkemusikkordningen 2017	Tenkt overført til ulike ordninger basert på fordeling av avsetning for 2017	Kr overført, avrundet
Utøver	28,1 %	Musiker- og ensembleordningen	2 370 000
Arrangør	43,9 %	Arrangørstøtte	3 700 000
Festival	15,7 %	Festivalordningen	1 316 000
Rekruttering	9,3 %	Andre musikktiltak	800 000
Diverse	3,0 %	Bestillingsverk og produksjonsstøtte	250 000
Totalt	100 %	Avsetning 2018	8 436 000

4.2.1 Andre tilskuddsforvalteres ansvar

I arbeidet med kirkemusikkutredningen har forskerne sett på hvilke tilskuddsordninger og forvaltningsorgan de ulike aktørene innen kirkemusikkfeltet søker. Kun 8% (14 av 178) av de spurte i undersøkelsen oppgir at de har søkt de ordningene som er betegnet med samlekategorien «Andre», hvor tilskuddsordningene som forvaltes av Norges korforbund inngår (Hylland og Stavrum 2015: 184). Tatt i betraktning hvor stor andel av den kirkemusikalske aktiviteten som hovedsakelig er koraktivitet, er dette et overraskende funn. 56% (99 av 178) oppgir at de har søkt kirkemusikkordningen. Jamfør tabellen under avsnitt 3.1, er 23% av tilskuddene fra Kulturrådets kirkemusikkordning koraktivitet. Andelen av *søknadene* er vesentlig høyere²⁹. Dette kan ha flere årsaker: For det første kan dette implisere et uferdig kommunikasjonsarbeid knyttet til tilskuddordningene som forvaltes av Norges korforbund. For det andre er det trolig mange prosjekter som ikke oppnår statlig finansiering, da de har søkt Kulturrådet *i stedet for* Norges korforbund, til tross for at sistnevnte har ordninger tilpasset mange av prosjektene som vanligvis ikke blir prioritert i Kulturrådet. Allikevel har noen slike prosjekter mottatt tilskudd fra kirkemusikkordningen, jamfør avsnitt 3.1. Tildelinger fra kirkemusikkordningen til prosjekter som egentlig faller innunder ansvarsområdet til ordningene hos Korforbundet, kan føre til at disse søkerne ikke blir klar over hvilke muligheter disse ordningene gir. Dette bidrar til å utydeliggjøre de ulike forvaltningsinstitusjonenes ansvar og mandat.

Norges korforbund forvalter Aktivitetsmidlene for kor, som er særlig interessant i dette henseende. Aktivitetsmidlene er fordelt på to ordninger: Produksjons- og driftsstøtte for kor og konsertstøtte. Mens formålet med førstnevnte støtteordning er å gi kor og vokalensembler på et særlig høyt kunstnerisk nivå bedre betingelser for drift, produksjon og formidling, er formålet med konsertstøtte å gi tilskudd til konsertvirksomhet og andre prosjekter som omfatter framføring av kormusikk der profesjonelle krefter medvirker. Ordningen har som formål å stimulere til musikalsk utvikling og økt kvalitet i det lokale korlivet, samt å øke samarbeidet mellom kor og profesjonelle aktører³⁰. For å tydeliggjøre at kirkemusikkordningene har tatt et ansvar for dette feltet og anerkjenne betydningen av denne delen av kirkemusikalsk aktivitet, kunne det være hensiktsmessig å overføre en symbolsk andel

²⁹ Dette henger sammen med at hovedsakelig er disse søknadene blir nedprioritert på grunn av ikke tilfredsstillende kunstnerisk kvalitet og/eller profesjonalitet.

³⁰ Les mer om ordningene på Korforbundets nettsider: <https://www.kor.no/stotteordninger/Sider/Kort-forklart.aspx>

av kirkemusikkordningens midler til disse to ordningene. Dette ville understreket utfordringene knyttet til behandlingen av slike søknader på kirkemusikkordningen og gjort det lettere å henvise slike prosjekter til ordningene Korforbundet forvalter. Allikevel har Aktivitetsmidlene for kor fått en signifikant økning de siste årene, og er rustet til å ivareta hele feltet det er ment å virke for, herunder denne delen av kirkemusikkfeltet. Man kan argumentere for at styrkingen av Aktivitetsmidlene for kor og andre støtteordninger har medført en ny situasjon for amatør-/semiprofesjonelle kor på høyt nivå. Å peke på disse ordningenes ansvar uten å overføre midler til andre viderefremidlingsordninger, vil tilsi at kirkemusikkordningens avsetning i større grad vil styrke den profesjonelle delen av feltet.

På samme måte bør ansvaret for rekruttering adresseres kirken selv, samt de ulike utdanningsinstitusjonene. Rekruttering til kirkemusikeryrket er langt lavere enn før (Hylland og Stavrum 2015: 23), samtidig som Den norske kirke har nedfelt planer om hvordan kunstkompetansen i kirken skal sikres og utvikles (Den norske kirke 2005). Da kirkemusikkens formål om styrke rekruttering ikke er innfridd, bør andre tiltak iverksettes. I tråd med Kulturrådets retningslinjer på de øvrige musikkordningene, er det problematisk å prioritere rene opplæringstiltak på disse ordningene, mens andre prosjekter for og med barn og ungdom vil kunne bli prioritert på prosjektstøtteordningen Andre musikktiltak. Blant annet Norges korforbund og Norsk musikkråd forvalter tilskudd til voksenopplæring.

En slik type fordeling av midler kan bidra til bevisstgjøring av ansvar og mandat, både hos Korforbundet, kommunene, kirken selv og Kulturrådet. Dette vil forhåpentligvis medføre bedre kommunikasjon av ulike tilskuddsordninger, og det vil bli lettere for søkere å orientere seg – noe som igjen forhåpentligvis vil medføre forenkling og tydeliggjøring. God kommunikasjon av de ulike forvaltningsnivåene og –instansene er en forutsetning for at dette kan fungere optimalt.

5 Oppsummering og konklusjon

I løpet av de årene kirkemusikkordningen har eksistert, er situasjonen for kirkemusikk endret. Dette har bakgrunn i blant annet styrking av andre ulike tilskuddsordninger forvaltet av både Kulturrådet og Norges Korforbund. Kirkemusikkordningen har noen særlige utfordringer knyttet til aspekter som avgrensning av feltet, profesjonalitet og Kulturrådets ansvar, samt at ordningen av mange forstås som en sjangerordning.

For å kunne stimulere og videreutvikle et profesjonelt kirkemusikkfelt på høyt kunstnerisk nivå, mener Kulturrådet at kirkemusikkavsetningen bør innlemmes i de øvrige musikkordningene. Kulturrådet bør i hovedsak begrense seg til å vurdere kunsten, samtidig som det tas i betraktning at kirkemusikken naturlig er knyttet til den konteksten den er en del av. Dette samsvarer med vurderinger av øvrige søknader til Kulturrådet. Å innlemme ansvaret for den profesjonelle delen av kirkemusikkfeltet i andre ordninger, vil bidra til å se feltet i sammenheng med resten av musikkfeltet. Å sikre en samlet og god statlig forvaltning av hele kirkemusikkfeltet, forutsetter en tydeliggjøring av de ulike tilskuddsordningenes og forvaltningsorganers ansvarsområde.

Som en naturlig og viktig del av musikkfeltet, bør midler til det profesjonelle kirkemusikkfeltet forvaltes av Kulturrådet. Prioritering av søknadene bør nettopp derfor også skje i konkurranse med øvrige søknader. En slik prioritering av det profesjonelle feltet vil føre til at tiltak med stor grad av amatørinnvirkning i mindre grad vil bli ivaretatt i Kulturrådet. Slike tiltak bør bli henvist til og ivaretatt av andre tilskuddsordninger, slik om Aktivitetsmidlene for kor. Løsningen skissert under punkt 4.2 vurderes til å være hensiktsmessig for å vitalisere og fornye profesjonelt musikkarbeid og konsertproduksjon i kirken, samt å utvikle kirken som konsert- og kunstarena. Dette vil kunne stimulere til utviklingsvillige tiltak i kirken som prioriterer arbeid med høy kunstnerisk kvalitet, også innenfor de estetiske premissene kirkerommet anbringer.

Litteraturliste

- Budsjett-innst. S. nr. 2 (2002–2003) *Budsjettinnstilling til Stortinget fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen*
- Den norske kirke (2005) *Kunsten å være kirke* [Internett]. Upaginert. Tilgjengelig fra <http://www.gammel.kirken.no/kulturmelding/> [Lest 18.02.2018]
- Hylland, O.M. og Stavrum, H. (2015) *En ny kirkelyd? Grunntoner i den norske kirkemusikken på 2000-tallet*. Oslo: Kulturrådet i kommisjon hos Fagbokforlaget
- Kirkeloven (1996) *Lov om Den norske kirke* [Internett]. Tilgjengelig fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1996-06-07-31> [Lest 21.03.2018]
- Kulturrådet (2006) *Kulturrådets årsmelding for 2005* [Internett]. Tilgjengelig fra <http://www.kulturradet.no/documents/10157/c700b87c-87cc-4631-a612-9e9fa24a40ae> [Lest 21.03.2018]
- Kulturrådet (2018) *Støtteordning for kirkemusikk* [Internett]. Tilgjengelig fra <http://www.kulturradet.no/stotteordning/-/vis/kirkemusikk> [Lest 21.03.2018]
- Kulturdepartementet (2016) *Fleirstemt. Strategi for korutvikling i Noreg*
- NOU 2013:4 Kulturdepartementet (2013): *Kulturutredningen 2014*
- Prop. 1S (2006-2007) *Stortingsproposisjon for budsjettåret 2018. Utgiftskapitler: 300-342, inntektskapitler: 3300-3342 og 5568.*
- Prop. 1S (2017-2018) *Proposisjon for budsjettåret 2018. Utgiftskapitler: 300-342, inntektskapitler: 3300-3342 og 5568.*
- St. meld. nr 48 (2002-2003) *Kulturpolitikk fram mot 2014*
- Stenseng, H. og Sørnæs, H. (2009) *Intern gjennomgang av tilskuddsordningen for kirkemusikk*. Oslo: Norsk kulturråd